

Årsplan 2024

Vedteke i fylkesutvalet 15.02.2024

Regional plan for klima 2022-2035

Innleiing

Regional plan for klima 2022-2035 - ein plan for klimaomstilling av Vestland

Kva er dette?

Dette dokumentet er årsplan for 2024, eit dokument som syner korleis vi aktivt jobbar for å følgje opp Regional plan for klima 2022-2035 sitt handlingsprogram for perioden 2022-2025.

Årsplanen seier:

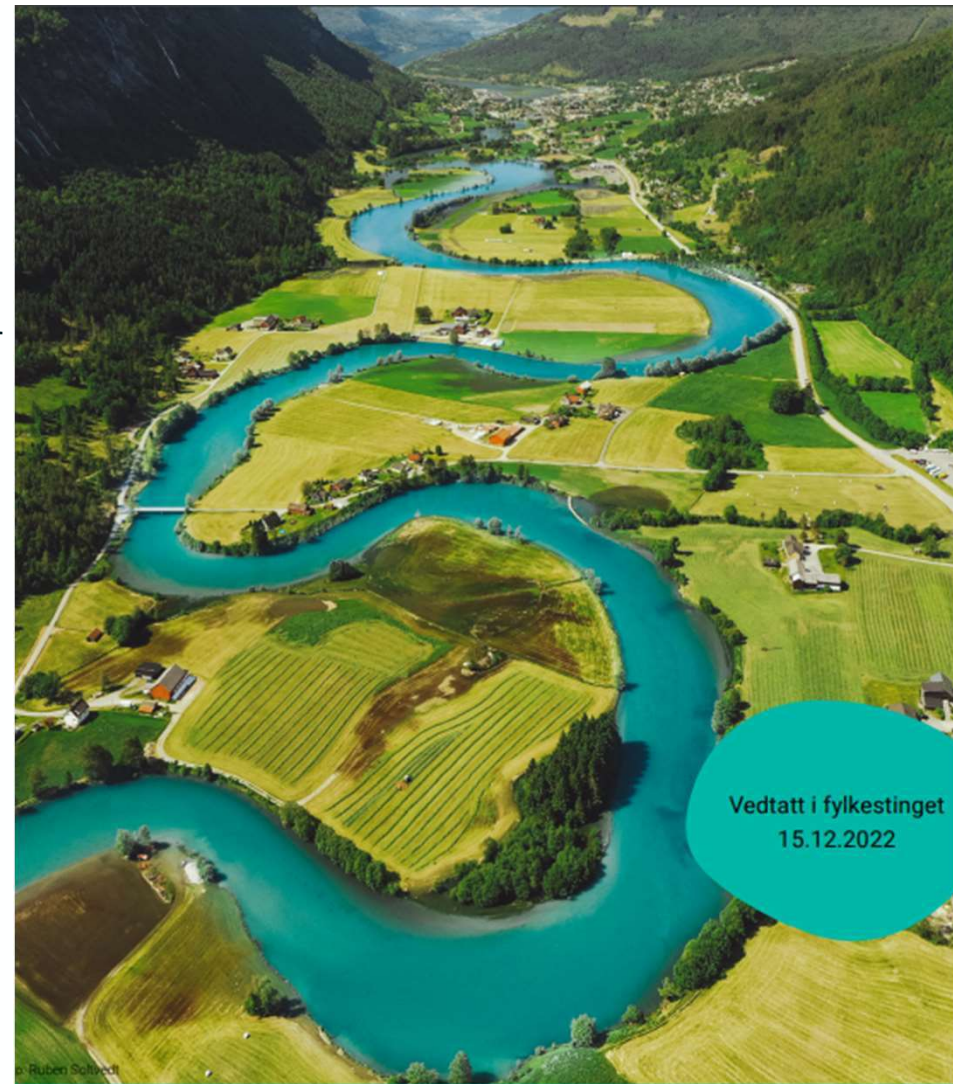
- ✓ kva vi skal gjere i 2024
- ✓ kven som har ansvar for å gjere det

Årsplan 2024 sine fylkeskommunale tiltak for utsleppsreduksjon finn de også att i klimabudsjettet for 2024. Fylkeskommunen nyttar klimabudsjett som styringsverktøy. Dette er inkludert i Budsjett 2024/økonomiplan 2024-2027.

www.vlfk.no/klimaplan

Vestland
fylkeskommune

REGIONAL PLAN FOR KLIMA

2022–2035

Vestland
fylkeskommune

Forkortingar: NPI – Næring, plan og innovasjon, OPK – Opplæring og kompetanse, INV – Infrastruktur og veg, KFO – Kultur og folkehelse, ORO – Organisasjon og økonomi, IDI – IKT og digitalisering, MOK – Mobilitet og kollektivtransport, EIU - Eigedom og utbygging

Nr. i HP	Prioritering i HANDLINGSPROGRAM (HP)	Tiltak i klimabudsjett 2024	Tiltaks nr.	Tiltak til ÅRSPLAN 2024	Skildring av tiltak	HOVUDANSVARLEG	Ansvarleg avdeling i VLFK
SAMARBEID							
1	Klimaråd Vestland	Andre samfunns-effektar	1.1.	Klimaråd Vestland	Vidareutvikle klimaråd som arena for samarbeid og klimahandling med nye representantar for perioden.	Vestland fylkeskommune	NPI
2	Regional samarbeidsgruppe for klimaomstilling		2.1.	Etablere Regional samarbeidsgruppe	Arrangere etableringsmøte for regional samarbeidsgruppe. Avklare arbeidsform, og deltaking.	Vestland fylkeskommune	NPI
3	Klima og miljøleing i Vestland fylkeskommune	Andre samfunns-effektar	3.1.	Klimabudsjett - vidareutvikle det som verktøy for måloppnåing	Vidareutvikle og ta i bruk digitale verktøy for klimabudsjett i VLFK og vidareutvikle metotikken for klimabudsjett som effektivt styringsverktøy for utslppsreduksjon.	Vestland fylkeskommune	NPI
			3.2.	Klima- og miljøstyring som integrert del av verksemdsstyringa og kvalitetssystemet	Vidareutvikle tverrfagleg samarbeid om klima- og miljøarbeid internt i fylkeskommunen og forankring i administrativ leing, ta ei aktiv rolle som Klimapartner i Vestland og levere årleg klima- og miljørekneskap.	Vestland fylkeskommune	NPI
			3.3.	Miljøfyrtårnserifisering VLFK	Vestland fylkeskommune er som konsern sertifisert som Miljøfyrtårn. Det er eit mål å fullføre og oppretthalde miljøsertifiseringa av fylkeskommunale einingar. Det er p. t. 20 vidaregåande skular som er miljøsertifiserte. Klimabudsjett saman med miljøleingsverktøyet Miljøfyrtårn og ein offensiv anskaffingsstrategi bidreg til gjennomgåande klima- og miljøleing i heile organisasjonen.	Vestland fylkeskommune	NPI

		Indirekte utslepp	3.4.	Eigarstyring og eigarstrategiar	Som eigar stiller fylkeskommunen miljø- og klimakrav til selskapa våre gjennom eigarskapsmeldinga, og for nokre av selskapa gjennom enkeltvise eigarstrategiar. Dei fleste av selskapa har slutta seg til eigarskapsmeldinga, og krava i den. Fylkeskommunen følgjer opp i det vidare ved å sende ut ny eigarskapsmelding, med oppdaterte krav i mars-april 2024.	Vestland fylkeskommune	ORO
4	Klimapartnere Vestland	Andre samfunns- effektar	4.1.	Vidare satsing på Klimapartnere Vestland	Vidareutvikling av Klimapartnere Vestland som eit partnerskap for utsleppskutt og grøn forretningsutvikling. Nettverket vidareutviklar klimarekneskap som verktøy for å systematisk jobbe med klimarapportering for å syne resultat, samle eksempel frå verksemdene og vise god praksis. Det er 82 Klimapartnere i Vestland pr no i heile fylket. Klimapartnere i Vestland blir svært positivt motteke hjå partnarane, både offentlege og private. Også frå partnarar i kulturfeltet. Når ein ikkje har fått det same fotfestet i fylka nord og sør for Vestland så bør ein vurdere om Klimapartnere Vestland kan spele ei større regional rolle for Vestlandet ikkje berre Vestland.	Klimapartnere Vestland	NPI
			5.1.	Vektlegging av bidrag til klimaomstilling i fylkeskommunale tilskotsordningar	I samband med tildelinga av regionale tilskotsmidlar skal miljøprofil og tiltaket sitt bidrag til klimaomstilling vektleggast i vurderinga, når det er relevant. Utarbeide gode rutinar på dette i kvar enkelt tilskotsordning for å sikre at tilskotsmidlar frå VLFK bidreg til å stimulere prosjekt til å bidra til klimaomstilling, og at Vestland når måla sine.	Vestland fylkeskommune - alle avdelingar	NPI

5	Regionale tilskotsordninger	Andre samfunns-effektar	5.2.	Tilskotsordning til berekraftig samfunnutvikling	Tilskotsordning for fagområda klimaomstilling, folkehelsearbeid og by- og stadutvikling blei samordna i mars 2021. Tilskotsordninga støttar opp om prosess- og utviklingsarbeid i kommunane sin innsats for å styrke lokalsamfunn, gode kvardagsliv og like mogelegheiter for alle. Tilskotsrunden i 2023 skal evaluerast før ny utlysing i 2024. Estimert søknadsfrist 1. september.	Vestland fylkeskommune	NPI og KFO
			5.3.	Tilpasse tilskotsordningar knytt til klimaomstilling	Evaluerer og vurderer endringar/tilpassingar av eksisterande tilskotsordningar for drift av miljøorganisasjonar og tilskot til lokale klima og miljøtiltak. Dette for å sikre at ny innretning er i tråd med ambisjonane i ny klimaplan, og gir føreseielegheit for søkar og reduserer administrasjonskostnadane ved å drifte ordninga.	Vestland fylkeskommune	NPI
6	Klima- og miljøpris		6.1.	Vestland sin klima- og miljøpris 2024	Publisere, nominere, samt promotere prisen. Nominasjonsfrist 28. februar 2024. Innstillingutval gjennomgår nominasjonar og innstiller kandidat/kandidatar til fylkesutvalet. Fylkesutvalet avgjer om prisen skal delast ut og til kven. Prisen på 70 000 kr og diplom vert delt ut i fyrste tingsete etter vedtak.	Vestland fylkeskommune	NPI
7	Innbyggjarpanel / generasjonskafé		7.1.	Forarbeid innbyggjarpanel	Ikkje kapasitet i 2024	Vestland fylkeskommune	NPI
			8.1.	#Klimaomstilling 2024	23.-24. april 2024 - #Klimaomstilling2024 Samarbeid mellom Vestlandsforskning, Statsforvaltaren, Høgskulen på Vestlandet, Statens vegvesen, NORADAPT, NVE, UiB, CET, Innovasjon Norge, Klimapartnere Vestland og Vestland fylkeskommune.	Vestlandsforskning	NPI

8	Klimakommunikasjon		8.2.	Klimathon 2024	Vidareutvikle Klimathon, eit arrangement der vi jobbar på tvers av fag, sektor og geografi for å løyse utfordringar knytt til klimatilpassing. Arrangementet går over to dagar med gruppediskusjonar, idèutveksling, fagleg påfyll med deltaking frå heile landet. Finansiert av Vestland fylkeskommune, NORADAPT og NORCE i tett samarbeid med Bjerknessenteret for klimaforskning, og CET Senter for energiomstilling. I 2024 vil konferansen vere eit samarbeid på tvers av Vestland og Rogaland.	Vestland fylkeskommune, NORADAPT og NORCE	NPI
			8.3.	Bærekraftig frokost	<i>Bærekraftig frokost</i> er ein møteplass for dialog, inspirasjon og erfaringsutbyte om tema som energieffektive bygg og bærekraftige bymiljø. Møta er både fysiske og digitale for å nå ut til interessentar i fylket. <i>Bærekraftig frokost</i> er eit samarbeid mellom Bergen kommune, Vestland fylkeskommune, Statsforvaltaren i Vestland, Universitetet i Bergen, Bergen Arkitektthøgskole og Høgskulen i Vestland.	Bergen kommune	NPI
			8.4.	Klima og miljøfokus i den Kulturelle Skulesekken	Utarbeiding av program for 2024 vert gjennomført i januar/februar 2024 og vil truleg innehalde relevant aktivitet som del av den Kulturelle skulesekken.	Den Kulturelle skulesekken	KFO
			8.5.	Varmere Våtere Villere	Klimafestival arrangert i Bergen, 13.-15. mars 2024. Klimafestival for å gjere klimadebatten meir tilgjengeleg og engasjerande gjennom uformelle og sosiale arenaer for dele kunnskap, meningar og idear. Vestland fylkeskommune har delteke i programkomité og med tilskot på tidlegare konferansar.	Varmere Våtere Villere	NPI
			9.1.	Oppfølginga av Utsleppsanalysa frå CICERO og TØI	Sikre god bruk av utsleppsanalysa og tiltakspakkane. Prioritert oppfølging vert innføring i verktøyet for å kalkulere effekt og vidareutvikling av kunnskapsgrunnlaget og synleggjering av måloppnåing.	Vestland fylkeskommune	NPI

9	Kompetanse, forskning og innovasjon		9.2.	Empowered Futures	Internasjonal forskarskule for PhD-utdanning. Kunnskap og kompetanse om energiomstilling er meir enn utelukkande teknologisk innovasjon. Energiomstilling gir delte meinigar og kontrovers. Forskarskulen arbeider for å navigere kontroversar av ei energiomstilling av samfunnet. Utdanninga gir forskingsbasert kompetanse på konfliktmekling, rettferdig energipolitikk, og utviklingsrammer for å oppnå ei rettferdig omstilling. Partnerar er UiO, UiB, UiS og UiA. VLFK deltek som ein samfunnspartnar. Deltaking i prosjektet kan på sikt sikre forskning på Vestland si energiomstilling, sikre arbeidsrelevant erfaring, feltarbeid, samt at VLFK stiller med førelesing om pågåande og relevante prosjekt i Vestland.	NMBU - Norsk miljø- og biovitenskaplige universitet	NPI
			9.3.	Klima- og miljøfag i vidaregåande opplæring	Klima- og miljøfag, utvikla på Firda VGS, svarer godt på overordna mål om berekraftig utvikling og klima og miljøundervising. Faget ser klimautfordringane i både eit naturfagleg og samfunnsfagleg perspektiv. Faget ligg til godkjenning hjå Kunnskapsdepartementet og har vore det i fleire år. Vi skal jobbe aktivt for å sikre at faget vert godkjent, og alle skular får moglegheit til å ta faget i bruk i heile fylket og nasjonalt.	Vestland fylkeskommune, saman med Firda VGS	OPK
			9.4.	Skulen som drivkraft for berekraftig samfunnsutvikling	Vidaregåande skular og fagskulen som arena for kunnskapsutvikling, drivkraft for samfunnsutvikling og for å sikre innovasjon og kompetanse hjå framtidens innbyggjar og deltakarar i det grønne skriftet.	Vestland fylkeskommune	OPK
			9.5.	EU Mission: Charter for Climate Adaptation	Deltek aktivt i å følgje opp signert Mission Charter for Climate Adaptation og tilhøyrande Community of Practice for å samarbeide om klimatilpassing, både kunnskap og løysingar.	Vestland fylkeskommune	NPI

Auka klimafokus i kommunane

Nr. i HP	Prioritering i HANDLINGSPROGRAM (HP)	Tiltak i klimabudsjett 2024	Tiltaks nr.	Tiltak til ÅRSPLAN 2024	Skildring av tiltak	HOVUDANSVARLEG	Ansvarleg eining i VLFK
10	Klimanettverk for kommunar i Vestland		10.1.	Følgje opp Kommuneundersøking 2023	Sikre svar frå kommunane samt sikre godt oppfølging av resultatane	Statsforvaltaren og Vestland fylkeskommune	NPI
			10.2.	Klimaomstilling i kommunale planar	Sikre oppfølging av Regional plan for klima gjennom kommunale planprosessar. Følgje opp kommunale overordna planar. Dette kan vere med eigen klimaplan, eller at det vert tilstrekkeleg dekkja i andre overordna kommunale planar. Krev eigen personalressurs til oppfølging.	Vestland fylkeskommune og Statsforvaltaren i Vestland	NPI
		Andre samfunns-effektar	10.3.	Klimanettverk for kommunar i Vestland	Vidareutvikle klimanettverket - nettverket skal vere eit nyttig nettverk for kommunane i sitt klimaarbeid, både plan- og klimafagleg.	Vestland fylkeskommune	NPI
11	Kunnskapsbasert planlegging		11.1.	Klimadashbord	Vidareutvikle klimadashbord for å formidle oppdatert klimastatistikk og kunnskap. Vidareutvikling internt i fylkeskommunen or å formidle statistikk på tvers av fagfelt.	Vestland fylkeskommune og Grøn region Vestland	NPI
12	Vidareutvikle klimabudsjett som styringsverktøy		12.1.	Klimabudsjett 2.0	Vidareutvikle klimabudsjett som verktøy for bruk både i fylkeskommunen og i kommunane. Prosjektet utforskar mogelegheita til å inkludere fleire parameter og målemetodar knytt til budsjettprosessar, og for å inkludere klimafotavtrykket. Prosjektet vert avslutta i 2024.	Vestlandsforskning	NPI
13	Heilskapleg klimaplanlegging		13.1.	Samordning og samarbeid om rettleiing	Samordning av rettleiing ovanfor kommunane.	Vestland fylkeskommune og Statsforvaltaren i Vestland	NPI

Plantema: Redusere direkte klimagassutslepp

Deltema: Transport

Nr. i HP	Prioritering i HANDLINGSPROGRAM (HP)	Tiltak i klimabudsjett 2024	Tiltaks nr.	Tiltak til ÅRSPLAN 2024	Skildring av tiltak	HOVUDANSVARLEG	Ansvarleg eining i VLFK
----------	--------------------------------------	-----------------------------	-------------	-------------------------	---------------------	----------------	-------------------------

14	Nullvekstmål i byområda	Direkte utslepp	14.1.	Miljøløftet	Samarbeide for å nå nullvekstmålet som vi er forplikta til gjennom byvekstavtalen for Bergensområdet. Alle prosjekt og tiltak i Miljøløftet skal porteføljestyrt opp mot måloppnåing i høve til nullvekstmålet og slik bidra til eit miljøvenleg, effektivt og trygt transportsystem som sikrar mobilitet for innbyggjarar og næringsliv i Bergensområdet. Oppfølging av handlingsprogram for Miljøløftet for perioden 2023-2026 (vedteke FT 21.06.2022 PS 46/2022) vil legge til rette for bruk av miljøvenleg teknologi og innovasjon, redusert bilbruk, auka bruk av kollektivtransport og auka bruk av sykkel og gange. Vestland fylkeskommune rår over ei rekke verkemiddel knytt til rute- og takststruktur for kollektivtransport, veginfrastruktur, rekvirering av bompengar og arealpolitikk. Tett samarbeid mellom partane er likevel avgjerande for å lukkast med ulike tiltakspakkar innanfor avtaleområdet. inansiering i tråd med byvekstavtale.	Tett samarbeid mellom dei 9 partane i Miljøløftet	MOK
15	Grønare bybanebygging	Direkte utslepp	15.1.	Grønare bybanebygging	Grøn bybanebygging bidreg til å fremje gode og framtidsette klima- og miljøløysingar både under prosjektering og utbygging, både gjennom bruk av ny teknologi, klimarapportering og innkjøpskrav. Målet er å identifisere relevante tiltak som på ein kostnadseffektiv måte kan gi reduserte utslepp og miljøbelastning. I prosjektet inngår blant anna å utarbeide klimagassbudsjett for byggetrinnet, fossilfri byggeplass, utprøving og innføring av elektriske anleggsmaskiner, bruk av materialar med lågast mogleg utslepp, gjenbruk og gjenvinning av materialar og avfallshandtering. (Meir informasjon om prosjekt finns i klimabudsett)	Bybanen utbygging	EIU
16	Vidareutvikling av tettstadpakkar i Vestland		16.1.	Avventar oppstart	Utsett til etter vedtak av Regional plan for senterstruktur og berekraftige lokalsamfunn.	Vestland fylkeskommune	NPI

17	Regional plan for senterstruktur og berekraftige lokalsamfunn		17.1.	Avventar oppstart	Kunnskapsgrunnlaget som er utarbeida vil inngå i arbeidet med Utviklingsplan for Vestland.	Vestland fylkeskommune	NPI
18	Vestlandssatsing på elektrisk luftfart	Direkte utslepp	18.1.	Vestlandssatsing på elektrisk luftfart	Støtte opp under pilotprosjekt for elektrisk flyrute mellom Førde og Bergen.	Vestland fylkeskommune	NPI
19	Grøn skipsfart	Andre samfunns-effektar	19.1.	Samarbeid for heilskapleg verdikjedesatsing for alternative drivstoff i skipsfart	Bidra til alternative drivstoff i skipsfart. Til dømes ved prosjektstøtte og arbeid for betre rammevilkår og vere positiv til aktørar som vil etablere produksjon eller bunkringsanlegg langs kysten.	Vestland fylkeskommune, i samarbeid med: Enova, staten, kommunar, hamnemyndigheiter, maritim næring, Kystverket og andre relevante aktørar, inkl. Grønt Skipsfartsprogram.	NPI
		Direkte utslepp	19.2.	Elektrifisering av ferjesamband	For ferje vart elektrifiseringa på 17 samband gjennomført i 2020 og 2021. 22 av 28 ferjer er hybridelektriske. For ferjesambanda er utsleppa drastisk redusert frå 2018 gjennom krav i dei nye kontraktane i Hordaland. Heilårseffekt for elektrifisering av ferjene i Hordaland er rapportert for 2022. Dei neste kontraktfornyningane for ferje i Sogn og Fjordane finn stad mellom 2023 og 2027. Endeleg vedtak av ambisjonsivå for utsleppskutt blir behandla politisk i 2024. Konkurransen skal lysast ut i 2024 for iverksetting 2027.	Vestland fylkeskommune	MOK
		Direkte utslepp	20.1.	Elektrifisering og biodrivstoff lokale båttruter Sogn og Fjordane	Norled er tildelt kontrakt. Nye kontraktar for lokalbåtar i Florøbassenget og Sognefjorden har oppstart mai 2024. Skyss har estimert utsleppskutt til 2400 tonn CO2 årleg frå oppstart.	Vestland fylkeskommune	MOK
		Direkte utslepp	20.2.	Elektrifisering og biodrivstoff Bergen-Nordfjord-Sogn/Flåm	Konkurransen er lyst ut. Iverksetting frå 2025/2026. Skyss estimerer eit reduksjonspotensialet på 15 000 tonn CO2 årleg frå oppstart.	Vestland fylkeskommune	MOK

20	Framtidas hurtigbåt	Direkte utslepp	20.3.	Elektrifisering Askøysambandet og deelektrifisering Nordhordlandsruta	Ved konkurranseutsettinga i 2022 er det stilt krav om heilelektrifisering på askøyruta og CO2-kutt på nordhordlandsruta. Det er inngått ny kontrakt, og oppstart i januar 2025 er under førebuing. Skyss har estimert utsleppskutt til 2700 tonn CO2 årleg frå oppstart.	Vestland fylkeskommune	MOK
		Direkte utslepp	20.4.	Pilotprosjekt Framtidas Hurtigbåt	Framtidas hurtigbåt er eit utviklingsprosjekt i samarbeid mellom Nordland, Troms og Finnmark, Trøndelag og Vestland fylkeskommunar. Prosjektet vil etter planen konkurranseutsette bygging av 2 pilotfartøy i fyrste halvdel av 2024. Det eine fartøyet er eit energieffektiv fartøy med batteridrift som skal ha minimum 30 % redusert energiforbruk samanlikna med dagens hurtigbåtteknologi. Det andre fartøyet skal ha Hydrogen som energikjelde.	Vestland fylkeskommune	MOK
		Direkte utslepp	20.5.	Elektrifisering av båtruter i Hordaland	Det er behov for å fornye alle kontraktar for alle båtrutene i Hordaland dei kommande åra. Knytt til dette er det ambisjon om heil- og deelektrifisering av båtrutene. Det er starta utgreiingsarbeid. Sjå RS 25/2023 til SAMO.	Vestlad fylkeskommune	MOK
21	Hurtigladestrategi	Direkte utslepp	21.1.	Tilskotsordning til bygging av offentleg tilgjengelege hurtigladeplassar i Vestland	Ved å tilby investeringsstønad til aktørar som vil etablere offentleg tilgjengelege ladeplassar, skal ordninga skal gjere det mogleg å bygge ut hurtigladeplassar på stader der kundepotensialet i dag ikkje er venta å gje lønnsam drift. Fylkeskommunen sine tilskot til hurtiglading er ei stor grunn til at Vestland er regionen i verda med høgast tal for elbilar av nybilkjøp og del av bilparken. Tildelingane frå posten for Grøn konkurransekraft og klimainnovasjon sikrar eit ladetilbod i heile fylket.	Vestland fylkeskommune	NPI
		Direkte utslepp	21.2.	Tilskotsordning for ladeinfrastruktur drosjar	Vestland fylkeskommune legg til rette for overgangen til nullutsleppsdroser ved tilskot til kjøp og montering av ladar heime hos drosjesjåførarar som eig eller er i ferd med å kjøpe elektrisk drosje.	Vestland fylkeskommune	NPI

		Direkte utslepp	21.3.	Hurtigladeinfrastruktur til tyngre køyretøy	Etablere samarbeid mellom fylkeskommunen og relevante aktørar innan engros, renovasjon og varetransport om hurtigladeinfrastruktur for tungtransport med utgangspunkt i pågåande prosess i Statens vegvesen.	Vestland fylkeskommune i samarbeid med Statens Vegvesen	NPI
22	Nullutsleppsbusar	Direkte utslepp	22.1.	Nullutsleppsteknologi buss	Om lag ti prosent av bussane er elektriske og 11 prosent køyrer med biogass. Det er vedteke å stille krav om ein auka del elektrisk køyring ved kunngjering av tre busskontraktar for Nordfjord, Hardanger/Voss og Modalen Vaksdal med oppstart i juni 2025. Førrebuing for nye kontraktar med elektrifisering i Sunnfjord, Sogn og Hardanger/Voss er i oppstart, med oppstart 2026. Elektrifisering i gjeldande kontraktar Bergen sør og Vest er avklart, og vil ikkje bli gjennomført no. Ein skal også vidareføre satsinga på Biogass, utfrå både miljø og beredskapsomsyn. Hydrogen kan også vera eit alternativ til drivstoff framover.	Vestland fylkeskommune	MOK
23	Klimavenleg fylkesveg	Direkte utslepp	23.1.	Fokus på klima i tidleg fase av veg- og infrastrukturprosjekt	Vestland fylkeskommune skal utforske handlingsrommet i tidleg fase av eit arealplanarbeid. Fylkeskommunen skal setje søkjelys på og teste ut ulike verktøy han og andre vegeigarar kan bruke i planfasen for å oppnå utsleppsreduksjon frå vegbygging. Finansiering: Klimasats	Vestland fylkeskommune	INV
			23.2.	Transportsklynge VIA	Deltaking i klynge for sikker, smart og berekraftig transportinfrastruktur, med aktørar innan samferdsleområdet. Deltaking i nasjonal klynge kan bidra til måloppnåing både i Regional transportplan og regional plan for klima. Auke kunnskap og knyte nettverk for å utvikle ny teknologi og nye løysingar.	Vestland fylkeskommune	INV

		Andre samfunns-effektar	23.3.	Grøn anleggsektor	Deltaking i nettverket Grønn Anleggsektor for å sikre grøn og fossilfri framtid der innovasjon og nye former for verdiskaping er naudsynt. Nettverket skal sikre sektoren si konkurransekraft.	Vestland fylkeskommune	INV
		Direkte utslepp	23.4.	Klimagassutslepp i driftsfase	Vestland fylkeskommune skal utvikle eit verktøy for å berekne klimagassutslepp i driftsfasen av veg- og infrastrukturprosjekt. Ved å identifisere dei største utsleppskjeldene i driftskontraktane, vil fylkeskommunen som vegeigar kunne stille krav til entreprenørar.	Vestland fylkeskommune	INV
24	Klimavenleg massehandtering	Direkte utslepp	24.1.	Klimavenleg massehandtering	Prosjektet skal identifisere god praksis for økonomisk og klimavennleg massehandtering. Hensikta er å identifisere tiltak, prinsipp og strategiar i situasjonar der vi som vegbygger har eit masseoverskot og/eller der vi har eit masseunderskot og kan ta i mot massar frå andre aktørar. Det er inngått kontrakt med konsulent for gjennomføring av utgreiing i 2023-2024.	Vestland fylkeskommune	INV

Deltema: Energieffektivisering

Nr. i HP	Prioritering i HANDLINGSPROGRAM (HP)	Tiltak i klimabudsjett 2024	Tiltaks nr.	Tiltak til ÅRSPLAN 2024	Skildring av tiltak	HOVUDANSVARLEG	Ansvarleg eining i VLFK
25	Berekraftige bygg i Vestland fylkeskommune	Indirekte utslepp	25.1.	Handlingsplan for heilskapelege og framtidsetta energiløysingar	Kartlegge energiløysingar og stadlege tilhøve på fylkeskommunale anlegg for å sikre heilskapelege og framtidsetta energiløysingar som skal bli inkludert i eigen handlingsplan. Forventa handsaming i fylkestinget Q1/2024. Målet er å få ein årleg reduksjon på tilført ekstern energi og gjennomføre tiltak som sikrar vidare energieffektivisering i fylkeskommunale bygg.	Vestland fylkeskommune	EIU

	fylkeskommune	Indirekte utslepp	25.2.	Klima- og miljøvenlege bygg	Oppfølging av vedtak i Fylkestinget om at i nye prosjekt innan bygg skal klimakrav formulerast slik at det vert knytt krav til maksimalt utslepp av CO2-ekvivalantar. Krava skal gradvis bli strengare slik at vedteke mål i om nullutslepp i 2030 blir nådd. Eigedom prosjekterer og bygger alle sine større nybygg i hht Breeam Excellent.	Vestland fylkeskommune	EIU
26	Utgreiing om potensiale for energieffektivisering i Vestland		26.1.	Utgreiing: Energieffektivisering i Vestland	Lyse ut konsulentoppdrag for å gjennomføre ei analyse for potensiale for energisparing og energieffektivisering i Vestland. Oppdraget vil inkludere grunnlag for, og strategiar for auke energieffektivisering i regionen.	Vestland fylkeskommune	NPI

Deltema: Klimavenleg landbruk

Nr. i HP	Prioritering i HANDLINGSPROGRAM (HP)	Tiltak i klimabudsjett 2024	Tiltaks nr.	Tiltak til ÅRSPLAN 2024		HOVUDANSVARLEG	Ansvarleg eining i VLFK
27	Redusert klimaavtrykk frå Vestlandsjordbruket	Direkte utslepp	27.1.	Redusert klimaavtrykk i Vestlandsjordbruket	Prosjekt KlimaVest. Målsetjinga for prosjektet er å gjere bøndene i stand til å redusere klimaavtrykket frå matproduksjon utan at det går utover produksjon, arealutnytting, dyrevelferd og dyrehelse.	KlimaVest	NPI
28	Auka bruk av klimakalkulator og klimarådgjeving	Direkte utslepp	28.1.	Auka bruk av klimakalkulator og klimarådgjeving	Mogeleg med støtte frå regionalt miljøfond til klimarådgjeving. Føremålet er at bonden skal få rådgjeving om garden sitt klimaavtrykk og behovet for klimatilpassing på garden. Bruk av klimakalkulator inngår i dette arbeidet for systematisk å få oversikt over utslepp, korleis redusere utsleppa, og korleis binde karbon på garden.	Statsforvaltaren og KlimaVest	NPI
29	Bionova - tilskot til bioøkonomi og klimatiltak	Direkte utslepp	29.1.	Bionova	Sikre vidareformidling av informasjon om den nasjonale tilskotsordninga Bionova til søkarar i Vestland. Sikre at ordninga kan dekke og bidra i Vestland sine utfordringar og mogelegheiter for å gi mest mogeleg resultat for Vestland	Innovasjon Norge, Statsforvaltaren og fylkeskommunen	NPI

30	Styrka jordvern	Direkte utslepp	30.1.	Regional jordvernstrategi	Sikre samordning og kunnskapsdeling for å sette jordvern på dagsorden for å nå ambisjonsnivå i regional jordvernstrategi (jf. Temaplan for landbruk i Vestland 2023-2027). Dette gjennom heilskapleg og langsiktig planlegging. Sikre gjennomgang av alle utkast til kommunale planar på høyring for å sikre at jordvern er ivaretatt.	Vestland fylkeskommune og Statsforvaltaren i Vestland	NPI
----	-----------------	-----------------	-------	----------------------------------	--	---	-----

DELTEMA: Berekraftig næringsutvikling

	Prioritering i HANDLINGSPROGRAM	Tiltak i klimabudsjett 2024	Tiltaks nr.	Tiltak til ÅRSPLAN 2024	Skildring av tiltak	HOVUDANSVARLEG	Ansvarleg eining i VLFK
31	Grøn region Vestland	Andre samfunns-effektar	31.1.	Grøn Region Vestland	Prosjekt for å rigge Vestland for det grønne skiftet. Breitt regional partnerskap for å auke tempo, gjennom prioriteringar og treffe dei naudsynte tiltaka for å lukkast med grøn omstilling. Tiltak vert gjennomført av næringane sjølve, Grøn Region Vestland legg til rette for å gi verkemdene det dei treng for å lukkast. Vestlandsprofetølgja vert oppdatert med ny inndeling og ny definisjon av hub nov/des 2023, som vil danne rammer for vidare arbeid i 2024.	Innovasjon Norge og Vestland fylkeskommune	NPI
		Direkte utslepp	32.1.	Utslepps- og fossilfrie bygg- og anleggsplassar	Kravstilling i anbod for å fremje utslepps- og fossilfrie bygg- og anleggsplassar på oppdrag bestilt av Vestland fylkeskommune. Verksemda jobbar i tråd med kravsendring i innkjøpsforskrifta frå 1.1.2024.	Vestland fylkeskommune	EIU, INV, MOK/BU

32	Fossil- og utsleppsfrie bygg- og anleggsplassar	Andre samfunns-effektar	32.2.	Stimulere til grønn omstilling av bygg- og anleggsbransjen i Vestland	Styrke samarbeid og kunnskapsdeling om innkjøp og anbud som verkemiddel gjennom å dele erfaringar frå igongsette aktivitetar og prosjekt, til dømes Kunnskapsparken sitt prosjekt "Grøn omstilling i byggebransjen". Styrke samhandlinga mellom fylkeskommunen som byggherre og entreprenør og andre interessentar i anleggsnæringa gjennom leverandørkonferanse. Fleire av HNV-tildelingane 2023 var til grønn omstilling av bygg- og anleggsbransjen i Vestland. Fleire aktørar er med i Klimapartnere og viktig tema der.	Vestland fylkeskommune og Klimapartnere Vestland	NPI og Klimapartnere
		Andre samfunns-effektar	32.3.	Berekraftig anleggsutvikling for idrett og friluftsliv	Berekraftig anleggsutvikling for idrett og friluftsliv gjennom samarbeidsavtale mellom Vestland idrettskrets og Vestland fylkeskommune. Målet er å bli ein sterk regional utviklingsaktør i høve nybygg, rehabilitering, bygging og drift av idrettsanlegg der FN sine berekraftsmål vert lagt til grunn. Samarbeidet skal heve kompetansen på området gjennom felles tiltak og møteplassar for kompetanseheving og rådgjeving for å sikre nyskapande aktivitetsanlegg og berekraftige arrangement. I 2023 har Vestland fylkeskommune inngått ein samarbeidsavtale med NTNU/ SIAT om kompetanse knytt til berekraftig anleggsutvikling. Tema er eit viktig tema i regional kulturplan (2023-35) som vart vedteke i fylkestinget i mars 2023.	Vestland Idrettskrets og Vestland fylkeskommune	KFO
33	Sirkulære verdikjeder		33.1.	Ingen planlagde tiltak for 2024	Inngår samstundes som del av arbeide med både LUP (39.4.) og arbeidet med Grøn Region Vestland (31.1.)	Vestland fylkeskommune	NPI
34	Karbonfangst, -bruk og -lagring		34.1.	Karbonfangst, -bruk og -lagring	Eit viktig punkt der fylkeskommunen kan arbeide politisk for gode rammevilkår for karbonfangst, -bruk og -lagringsprosjekt lokalisert i Vestland.	Vestland fylkeskommune	NPI

35	Netto nullutslepp frå dei største punktutsleppa	Direkte utslepp	35.1.	Fortsette dialog og samarbeidsform med dei største punktutsleppa	Fortsette dialog frå rundebordskonferansen med dei store punktutsleppa i november 2023 for å avklare moglegheiter for samarbeid om å realisere utsleppskutt. Følgje opp aksjonspunkt og vidareføre dialogen.	NHO i samarbeid med aktuelle offentlege og næringsaktør ar og Grøn region Vestland	NPI
----	---	-----------------	-------	---	---	--	-----

Plantema: REDUSERE KLIMAFOTAVTRYKKET

Nr. i HP	Prioritering i HANDLINGSPROGRAM (HP)	Tiltak i klimabudsjett 2024	Tiltaks nr.	Tiltak til ÅRSPLAN 2024	Skildring av tiltak	HOVUDANSVARLEG	Ansvarleg eining i VLFK
36	Grønt hytteliv i Vestland		36.1.	Ingen tiltak i 2024	Prosjektet er avslutta. Det er ikkje planlagt vidareføring.	Bergen kommune	NPI
37	Plaststrategi	Indirekte utslepp	37.1.	Plaststrategi	Fylkeskommunen gjennomfører tiltak i plaststrategien gjennom eigne avdelingsprosjekt og budsjettløyving. Framhald i 2024 vil innebere ei løyving på kr1 mill til plastrydding, deltaking frå vidaregåande skule i Plastutfordringa/Sirkulær og til grønne arrangement.	Vestland fylkeskommune	NPI
38	Verktøy for å rekne ut klimafotavtrykket		38.1.	Folkets fotavtrykk - evaluere og eventuelt vidareføre	Gjennomføre evaluering av relevans og nytteverdi av å vere aktiv samarbeidspart for å vidareutvikle ein kalkulator for både fylkeskommunen og kommuane sitt forbruksbaserte klimafotavtrykk. Basert på erfaring vurdere vidare avtale, og eventuell støtte til kommunar som ynskjer å nytte seg av verktøyet.	Vestland fylkeskommune	NPI

39	Klimavenleg innkjøp	Indirekte utslepp	39.1	Klimakrav i anskaffingar fylkesvegane i Vestland	<p>KKlimasats-prosjektet «Klimakrav i anskaffingar» har som mål å redusere utslepp og styre i riktig retning ved å sette strengare klimakrav i anskaffingar for fylkesvegane. Vestland fylkeskommune har fått 2,5 mill. kr i Klimasatstilskot til to nye 2-årige prosjektstillingar knytt til klimatiltak i tidleg planfase og talfesting av klimagassutslepp i driftsfase.</p> <p>Prosjektet «Klimakrav i anskaffingar» vil vere i gang ut 2024, men fleire tiltak er allereie vedtekne og implementert i organisasjonen. Dette omfattar mellom anna krav om berekraftssertifisering av alle utbyggingsprosjekt over 200 millionar, krav om innlevering av klimagassbudsjett- og rekneskap, og betre drivstoffrapportering. Vidare er det gjennomført intern kursing i verktøy for klimagassutrekningar, bruk av miljødeklarasjonar (EPD) og berekraftssertifisering av prosjekt.</p> <p>Meir informasjon om tiltak sjå klimabudsjett</p>	Vestland fylkeskommune	INV
		Indirekte utslepp	39.2.	Grøne IT-løysingar	<p>Leggje til rette for grønare IT-løysingar og produkt i bruk i fylkeskommunen. Legge til rette for sikre og føremålstenlege produkt, med fokus på auka sirkularitet og energieffektivisering gjennom gjenbruk og ombruk og gjenvinning av IT-utstyr.</p> <p>40% av våre utfasa PC-ar har komen inn i sirkulasjon andre stadar. 283 mobilar har fått nytt liv andre stadar. Ytterlegare 1764 diverse komponentar er blitt gjenbrukt eller resirkulert i 2023.</p>	Vestland fylkeskommune	IDI
		Indirekte utslepp	39.3.	Sirkulære møblar	Eige prosjekt for "Sirkulære møblar i VLFK" er avslutta og erfaringsoverføring og vidareføring av prosjektet inn i ei driftsfase vert i fokus gjennom året.	Vestland fylkeskommune	OPK

			39.4.	Fremje sirkularitet i offentlege infrastrukturprosjekt gjennom Leverandørutviklingsprogrammet (LUP)	Ivareta fylkeskommunen si partnarrolle i det nasjonale leverandørutviklingsprogrammet (LUP), der programansvarlege er NHO, KS, Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ), Innovasjon Norge og Forskningsrådet. Dete for å stimulere offentlege aktørar til å stille krav om sirkularitet ved store offentlege infrastrukturprosjekt, og andre relevante prosjekt. Legge til rette for at leverandørar i Vestland posisjonerar seg til å sikre verdiskaping lokalt. Fylkeskommunen er medlem.	Vestland fylkeskommune	NPI og INV
40	Berekraftige kantiner	Indirekte utslepp	40.1.	Berekraftige kantiner	Miljøfyrtårn sett krav til heilskapleg tilnærming til berekraftig matsservering. Vestland fylkeskommune samarbeider med Matvalget om prosjektet "Berekraftig og sunne kantiner i Vestland", der målet er å legge til rette for erfaringsdeling mellom kantinene og gi tilbod om praktisk rettleiing i berekraftig måltid til fleire skular som ønskjer å vidareutvikle sitt kantinetilbodet. FN definerer berekraftig kosthald slik: «Kosthald som har låg miljøpåverknad, som bidrar til mat- og ernæringsikkerheit og til eit sunt liv for noverande og framtidige generasjonar».	Vestland fylkeskommune	NPI og OPK
41	Grønt vegkart for kunst- og kultursektoren	Andre samfunns-effektar	41.1.	Grønt vegkart for kunst- og kultursektoren	Dialog kring tiltak vil skje i samarbeid med prosessen for årsplan for Regional plan for kultur 2023-2035. Dette i form av informasjon og nettverk, og å støtte opp under relevante initiativ i kulturlivet.	Vestland fylkeskommune	KFO

Plantema: TRYGT OG ROBUST VESTLAND

Nr. i HP	Prioritering i HANDLINGSPROGRAM (HP)	Tiltak i klimabudsjett 2024	Tiltaks nr.	Tiltak til ÅRSPLAN 2024	Skildring av tiltak	HOVUDANSVARLEG	Ansvarleg eining i VLFK
42	Auka bruk av naturbaserte løysingar for klimatilpassing		42.1.	Inngår i tiltak 13.1	Tematikken vil bli inkludert i arbeidet med 13.1 for å sikre heilskapleg planlegging i kommunane		

43	Klimatilpassing av fylkesvegnettet		43.1	Flaumsikring av fylkesvegnettet	Lage eit overslag på kostnader for sikring av fylkesveg mot dagens krav til flaumkapasitet på vegnettet. Finansiert 50 % gjennom Miljødirektoratet sine klimatilpassingstilskot	Vestlandsforskning	INV
44	Medverknadsmetodar for klimatilpassing		44.1.	Medverknad for klimatilpassing	Klimaomstilling og klimatilpassing må vere godt integrert i regionale og lokale planprosessar. Då må medverknad og innbyggjarinvolvering styrkast for å sikre viktig lokalkunnskap og sikre forståing og engasjement for ulike tiltak. Prosjektet skal teste ut ulike metodar for medverknad når det gjeld datainnsamling, visualisering av klimakunnskap og deltaking i planprosessar. Skal avsluttast i 2024.	NORCE, Institutt for geografi ved NTNU og Vestlandsforskning	NPI
45	Søke klimatilpassingsmidlar		45.1.	Søke klimatilpassingsmidlar	Søknadsfrist 15. februar 2024	Alle	
46	Kommunenettverk for klimatilpassing		46.1.	Kommunenettverk for klimatilpassing	Nettverk for å styrke arbeidet med klimatilpassing, då oppdatert kunnskap, erfaringsdeling og læring er viktig for å lukkast. Nettverket er drifta av KS der kommunar i heile landet vert invitert. Mål om deltaking frå kommunar i Vestland i 2024-2025 også.	KS Vestland	NPI
47	Samfunnstrykkleik og beredskap		47.1.	Samfunnstrykkleik og beredskap	FylkesROS Vestland er ein overordna analyse av risiko og sårbarheit i fylket, inkludert konsekvensane av klimaendringane. Den vil vere ein viktig del av kunnskapsgrunnlaget for beredskapsplanlegging, og for analysane av risiko- og sårbarheit i kommunane. Oppfølging av handlingsplanen til FylkesROS vil vere eit viktig tiltak for å redusere sannsynet for, og konsekvensane av uønskte hendingar.	Statsforvaltaren i Vestland	NPI

48	Rettleiing og tilsyn med kommunal beredskapsplikt		48.1.	Rettleiing og tilsyn med kommunal beredskapsplikt	Sivilbeskyttelseslova og forskrifta til den pålegg kommunen å utarbeide ein heilskapleg ROS-analyse. Analysen skal omfatte risiko og sårbarheit i eige område, m.a. uønskte naturhendingar. Det er viktig at analysen omfattar vurderingar av risiko og sårbarheit i eksisterande busetnad og infrastruktur, og konsekvensar av klimaendringane. Statsforvaltaren driv rettleiing og tilsyn med kommunane si oppfølging av beredskapsplikta etter sivilbeskyttelseslova	Statsforvaltaren i Vestland	NPI
49	Indikatorar for klimatilpassing av bygningar og infrastruktur		49.1.	Indikatorar for klimatilpassing av bygningar og infrastruktur i kommunar	Prosjektet skal utvikle indikatorar for klimatilpassing av bygningar og infrastruktur i kommunane. Indikatorane skal tilrettelegge for at vi skal kunne sei noko om den økonomiske fordelten ved ulike klimatiltak, og skal tilpassast kor langt kommunane er komne i klimatilpassingsarbeidet, relevant skaderisiko og aktuelle skadeårsaker. Ambisjonen er at kommunane skal få verktøy for å kartlegge sårbarheit, og utvikle mål, strategiar og handlingsplanar. Deltakande kommunar: Fitjar, Kinn, Kvam, Luster, Lærdal, Sogndal, Voss og Trondheim kommune, saman med Vestland fylkeskommune.	Osterøy kommune (prosjekteigar), SINTEF, Vestlandsforskning.	NPI
50	Klimarisikovurdering av Vestland		50.1	Samarbeidsprosjekt: Kunnskapsgrunnlag og analyse av framtidig klimarisiko og sårbarheit	Klimarisikoprojekt for metodeutvikling og samproduksjon av lokal klimakunnskap knytt til klimarisiko og sårbarheit i regionen.	Samarbeid mellom fylkeskommunen, Vestlandsforskning, NORADAPT, Norce og Årdal kommune som pilotkommune.	NPI

51	Kulturmiljøverdiar i eit endra klima		51.1	Nettverk for kulturmiljø og klima	Deltaking i Riksantikvaren sitt nyoppstarta nettverk for kulturmiljø og klima. Nasjonal møteplass for aktørar innan kulturmiljøforvaltning som jobbar med eller ynskjer å utvikle kompetanse innan klima og kulturmiljø. Nettverket sine to fokustema er (1) reduksjon av klimagassutslepp gjennom sirkulærøkonomi og ombruk, og (2) klimatilpassing. Nettverk for kunnskapsutvikling og kompetanseheving og bidra til å vidareutvikle arbeidet på klimafeltet som er av betydning for kulturmiljøforvaltninga.	Vestland fylkeskommune	KFO
----	--------------------------------------	--	------	--	---	------------------------	-----

Plantema: SIKRE NATURMANGFALD

Nr. i HP	Prioritering i HANDLINGSPROGRAM (HP)		Tiltaks nr.	Tiltak til ÅRSPLAN 2024	Skildring av tiltak	Vestland fylkeskommune	Ansvarleg eining i VLFK
		Andre samfunns-effektar	52.1.	Forarbeid: Arealrekneskap for Vestland	Areal- og naturrekneskap er eit nyttig verktøy i arealplanlegging. Forarbeidet til eit regionalt arealrekneskap er i gang, med langsiktig mål om å utvikle verktøy for utarbeiding av regionale areal- og naturrekneskap for fylkeskommunane. Dette vert utarbeida i samarbeid med relevante forskingsaktørar og kommunar. Inkludert utgreiing om korleis INV kan bruke og bidra til arealrekneskap, saman med NPI, for å møte nasjonale forventningar til regional planlegging om bevaring av naturmangfald gjennom planlegging.	Vestland fylkeskommune	NPI og INV
		Andre samfunns-effektar	52.2.	Klimasats-prosjekt: Arealrekneskap for utsleppsreduksjon	Prosjekt med Klimasats-finansiering for samarbeid om arealrekneskap med kommunane; Voss, Sunnfjord, Aurland og Vik. Målet er å utforme ein samanliknabar metodikk til nytte for både fylkeskommunen og kommunane i regionen.	Vestland fylkeskommune	NPI

52	Forarbeid arealrekneskap		52.3.	NYVEST innovasjonsprosjekt	NYVEST - "Nyskapande metodar for naturdata og arealrekneskap for å vise samspeleffektar mellom natur og klima på Vestlandet". Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor for å vise samspeleffektar mellom natur og klima på Vestlandet. Finansierte med midlar frå Noregs Forskringsråd. Breitt samarbeid mellom fylkeskommunane på Vestlandet. Prosjektperiode 2024-2026.	Vestland fylkeskommune, saman med Rogaland og Møre og Romsdal FK, NINA og Vestlandsforskning	NPI
			52.4.	Sikre naturmangfald i statleg sikra friluftsområde	Sikre viktige naturverdiar i statlege sikra friluftsområde gjennom forvaltingsplanar, og planlegging av skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Ved tildeling av tilskot til tiltak i områda skal konsekvensane av naturmangfaldet vurderast jf. § 8-12 i Naturmangfaldslova.	Vestland fylkeskommune	KFO
			52.5.	Restaurering av natur	Utgreiing om kva verdi reetablering og tilbakeføring av vegareal til naturen har. Dette er aktuelt ved fleire nedlagde fylkesvegparcellar. Med tilbakeføring meinast fjerning av veg og tilhøyrande infrastruktur. Bidreg til Naturavtalen Kumming-Motreal målsetningane sine om 30% restaurering av delvis øydelagt natur innan 2030.	Vestland fylkeskommune	INV
53	Kartlegging av karbonrike areal		53.1.	Kartlegging av karbonrike areal	Inngå samarbeidsavtale med universitet og/eller høgskule for at studentar gjennomfører fysisk kartlegging i ulike deler av regionen.	Vestland fylkeskommune	NPI
54	Økosystemtenester		54.1.	Ikkje eige tiltak i 2024	Tematikken vil inkluderast i arbeidet med 13.1 for å sikre heilskapleg planlegging i kommunane	Vestland fylkeskommune	NPI
55	Berekraftig forvaltning av kystlynghei		55.1.	Tilskot til berekraftig forvaltning av kystlynghei	Tildeling av tilskot til beiting og brenning av kystlynghei, gjennom regionale miljøtilskot i Vestland.	Statsforvaltaren	NPI
56	Innspel til naturrisikoutvalet		56.1.	Innspel til naturrisikoutvalet	Naturrisikoutvalget blei oppnemnt av regjeringen 22. juni 2022 og skal levere sin utredning (NOU) innan 1. februar 2024. Vestland fylkeskommune vil gje høyringsuttale til utredninga.	Vestland fylkeskommune	NPI

57	Naturmangfaldsplanar		57.1.	Naturmangfaldsplanar	Styrke arbeidet og fokusere på naturmangfald i kommunale planar, og i kommunale naturmangfaldsplanar. Det er mogeleg å søke tilskot frå Miljødirektoratet til planprosessen.	Statsforvaltaren i Vestland	NPI
----	----------------------	--	-------	-----------------------------	--	-----------------------------	-----

Plantema: KLIMARETTFERD OG FOLKEHELSE

Nr. i HP	Prioritering i HANDLINGSPROGRAM (HP)		Tiltaks nr.	Tiltak til ÅRSPLAN 2024	Skildring av tiltak	HOVUDANSVARLEG	Ansvarleg eining i VLFK
58	Klima og folkehelse tydeleg på dagsorden		58.1.	Utarbeide rutine-notat	Etablere skiftleg rutine for å sikre synergjar mellom klimatiltak, folkehelse og livskvalitet.	Vestland fylkeskommune	NPI og KFO
			58.2.	Webinar i folkehelsenettverket	Inkludere klima og folkehelse som tema i folkehelsenettverket sine arrangement gjennom året. Eks. webinar.	Vestland fylkeskommune	KFO
			58.3.	Tilskot til plan for friluftlivets ferdselsårer	Tilskot til kartlegging av friluftsområde og ferdselsårer i kommunae for å sikre betre planlegging og forvaltning av ferdselsårer som nyttast til rekreasjon og friluftsliv. Eit våtare og villare klima stiller krav til korleis vi planlegg og tilrettelegg stiar og turveggar for å vere robuste og toler auka klimapåkjenning. Ivaretaking av område for natur og friluftsliv er viktig både i eit klima- og folkehelseperspektiv.	Vestland fylkeskommune	KFO
			58.4	Utlånsentralar	Bidra til fornying av utstyr og bidra til at det er utlånsentralar i alle kommunane i fylket	Vestland fylkeskommune	KFO
59	Måle kopling mellom klima og folkehelse		59.1.	Vidareutvikle eksisterande undersøkinga.	Vidareutvikle eksisterande undersøkingar, som folkehelseundersøkinga og ungdata, for å sikre meir kunnskap om koplinga mellom klimautfordringar og innbyggjarane sin livskvalitet og levekår.	Vestland fylkeskommune	NPI og KFO